

Het land van Oranje, meer dan tulpen en boerendorpjes

Het beeld van Nederland in *Spider-Man: Far from Home*

Anne van der Linden, 6191894

Taal en Cultuurstudies

Ansje van Beusekom

Blok 2, 2020-2021

29 januari 2021

7698 woorden

Samenvatting

Stereotypes zijn een veel voorkomend fenomeen als het gaat om representaties van landen. In films komen stereotypische beelden van een land vaak voor als clichés die verschillen benadrukken. Deze clichés worden vaak hergebruikt en kunnen dan functioneren als een signaal voor een bepaald land. Zo draagt representatie in film bij aan het beeld wat de kijker vormt over zo'n land. Zeker als het beeld van een land niet afkomstig is uit dat land, moet er goed gekeken worden of dit beeld wel representatief is.

Hollywood blockbusters zijn films die de hele wereld over gaan. Ze worden dus gemaakt met de kennis dat de film een groot publiek bereikt. In dit onderzoek wordt de Hollywood blockbuster *Spider-Man: Far from Home* (2019) kritisch bestudeerd met het oog op het beeld van Nederland. Hoewel Nederland maar in een paar scènes voorkomt, zijn hier veel clichés te herkennen. Beelden van Nederland zijn al eens eerder onderzocht door filmwetenschapper Sarah Dellmann. Op basis van haar theorie rondom *Dutchness* wordt de film geanalyseerd. Er is onderzocht welk aandeel van de film – de dialoog, de muziek, de personages en de cinematografie of de attributen – stereotyperende motieven bevat.

Uit mijn onderzoek bleek dat *Spider-Man: Far from Home* veel clichés gebruikt om Nederland te representeren. Het beeld van Nederland is zeer stereotyperend, op een vooral idyllische manier. Nederland werd vooral ingezet als 'the other,' als 'far from home.' Zelfs de realistische motieven benadrukken het verschil tussen Nederland en Amerika. Het dorp genoemd naar Broek op Langedijk had voor het verloop van het narratief ook een andere dorp kunnen zijn. Mits dit dorp in Europa ligt en er geen wereldtaal gesproken wordt. Ook bleek het dat er een Amerikaans wereldbeeld te herkennen is in de film. De representatie van Nederland in deze film beperkt het beeld van Nederland tot stereotypes. Door de film zullen de kijkers een eenduidig en idyllisch beeld construeren van 'Nederland,' ook al toont deze representatie maar een klein deel van wat *Dutchness* kan zijn.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inleiding	4
Theoretisch kader	7
Methode	14
Analyse	16
De functie van Nederland in het geheel van de film	16
De clichés op de markt	18
Nederland versus Amerika	20
Van voetbalfans tot hooligans	22
Cliché of niet	28
Conclusie	30
Literatuurlijst	32
Overige bronnen	34
Filmografie	35
Bijlages	37
Bijlage 1 Sequentieverdeling	37
Bijlage 2 Analyseprotocol	41
Bijlage 3 Lijst van afbeeldingen	45
Verklaring Intellectueel Eigendom	46

Inleiding

“Nederland blijkt [in *Spider-Man: Far from Home*] het land van tulpen, molens en jolige voetbalfans in fel oranje.”¹ – Belinda van de Graaf, Trouw, 4 juli 2019.

In Ierland werd de eigen filmindustrie pas laat opgestart. Ierland was hiervoor al in vele films te zien, maar deze werden gemaakt door niet-Ierse regisseurs. Vaak waren de Ierse elementen in deze films alleen maar stereotypische vormen van representatie. Dit heb ik geleerd toen ik in Galway studeerde. Het representeren van een land door buitenlandse regisseurs deed mij denken aan mijn ervaring met het kijken van *Spider-Man: Far from Home* (2019). Het beeld van Nederland in die film vond ik opvallend. Deze ervaring had ik ook met andere films waarin Nederland te zien is, zoals *The Hitman's bodyguard* (2017). Hierdoor ontstond een interesse naar de werking van representaties van het buitenland in films, hierbij in het bijzonder Nederland door de ogen van Amerika.

Bij de gedachte aan een beeld van Nederland komt het idee ‘de Nederlandse cultuur’ kijken, alleen heeft deze geen eenduidige betekenis. Volgens socioloog Rogier van Reekum is het verkeerd om één betekenis te geven aan de Nederlandse identiteit en cultuur.² Echter, hij stelt dat het gesprek over Nederlands-zijn daarmee niet zinloos is en hij moedigt een openbaar debat aan.³ Opvallend is toch dat ‘Nederland’ in films vaak wordt afgebeeld met bepaalde soorten personages of bepaalde bekende locaties.

In dit onderzoek staat centraal hoe deze beelden van Nederland in buitenlandse films worden geconstrueerd. Aan de basis van de hoofdvraag staat het fenomeen de representatie van Nederland in Hollywood films. *Spider-Man: Far from Home* is gekozen als de casus van dit onderzoek omdat ik als Nederlandse onderzoeker de scènes goed kan analyseren op basis van een uitgebreid theoretisch kader. Het beeld gecreëerd door iemand die niet in Nederland woont, wordt hier kritisch bekeken door iemand met kennis van de realiteit in Nederland. De

¹ Belinda van de Graaf, "Spider-Man wil een gewone schooljongen zijn, maar moet achter een watermonster aan," *Trouw.nl*, 4 juli 2019. <https://advance-lexis-com.proxy.library.uu.nl/api/document?collection=news&id=urn:contentItem:5WGM-WKN1-DY0X-9354-00000-00&context=1516831>.

² Rogier van Reekum, "Out of Character: Dutchness as a Public Problem," in *The Culturalization of Citizenship. Belonging and Polarization in a Globalizing World*, geredigeerd door Jan Willem Duyvendak, Peter Geschiere en Evelien Tonkens (London: Palgrave Macmillan, 2016), 34-35.

³ *Ibid.*, 35.

fundamentele aspecten van representatie zullen in het theoretisch kader worden besproken omdat deze in de film aan bod komen.

Met de zes minuten waarin “Nederland” gerepresenteerd wordt, heeft de blockbuster een grote invloed op de beeldvorming van Nederland. De film bracht wereldwijd al meer dan een miljard op en is daarmee de best bekeken Spider-Man film geworden.⁴ In deze film van regisseur Jon Watts is Peter Parker de hoofdpersoon. Hij heeft de geheime identiteit van de held Spider-Man en behoort sinds de vorige film uit de Marvel franchise bij de superhelden groep The Avengers. De Marvel Franchise bestaat uit films, tv-series en strips die zich allemaal afspelen in hetzelfde fictieve universum. Na het verlies van vele superhelden aan het einde van de vorige film (*Avengers: Endgame*, 2018) begint *Spider-Man: Far from Home* (2019) met Peter weer terug in zijn normale jongensleven. De film gaat over een schoolreis die Peter met zijn middelbare schoolklas maakt naar Venetië en Praag. In de film bevindt Peter zich plotseling in Nederland. Hij is daar in zijn eentje terecht gekomen na een gevecht met de schurk Mysterio. Hierbij raakte Peter bewusteloos in een trein. De kijker ziet hem vervolgens wakker worden in een cel met naast hem drie Oranjefans. Wanneer hij daar uit ontsnapt, ontdekken hij en de kijkers dat hij in een ‘Oudhollands dorpje met tulpenvelden’ terecht is gekomen. Opmerkelijk is dat geen enkele scene van deze film daadwerkelijke in Nederland is opgenomen. De beelden van Nederland zijn dus compleet geconstrueerd. Het dorp in de film is vernoemd naar een werkelijk bestaand dorp in Noord-Holland, namelijk Broek op Langedijk. De gemeente Langedijk heeft via een woordvoerder laten weten dat zij, voordat de film uitkwam, niet afwisten van de representatie van hun dorp.⁵ Evenwel spelen drie Nederlandse acteurs een rol in *Spider-Man: Far from Home*: Jeroen van Koningsbrugge, Michael de Roos en Jan-Paul Buijs.⁶ De scènes in Nederland zijn niet op niets gebaseerd. Kunsthistoricus en socioloog Arnold Hauser schreef in 1974 al dat representaties en artistieke afbeeldingen een basis hebben in dat wat al bekend is en dit omvormen tot een begrijpelijk beeld voor een publiek.⁷

De wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek is de bijdrage aan het debat over de representatie van Nederland. Met deze recente casus kan een begin worden gemaakt aan de

⁴ Melissa Van Ostaeyen, "Tom Holland eerste Spider-Man die een miljard opbrengt: Held gevonden die kijkers raakt," *Brabants Dagblad*.nl, 30 juli 2019. <https://advance-lexis-com.proxy.library.uu.nl/api/document?collection=news&id=urn:contentItem:5WP9-0YD1-JBHV-K310-00000-00&context=1516831>.

⁵ Diederik Huffels, "Spider-Man in Broek op Langedijk," *NRC NEXT*, 12 juli 2019. <https://advance-lexis-com.proxy.library.uu.nl/api/document?collection=news&id=urn:contentItem:5WJB-C8Y1-JC5G-14RP-00000-00&context=1516831>.

⁶ Jon Watts, *Spider-man: Far from Home* (2019; Los Angeles CA: Sony Pictures, 2019), DVD.

⁷ Arnold Hauser, *The Sociology of Art*, (München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1974; Reprint London: Routledge and Kegan Paul Ltd, 1982), 20. Citations refer to Routledge and Kegan Paul Ltd. edition.

evaluatie van de rol die buitenlandse makers spelen bij het vormen van een beeld van Nederland, gericht op het verspreiden van clichés. Ik sluit me met de methode van dit onderzoek aan bij het onderzoek van Sarah Dellmann en ook bij haar gebruik van de term *Dutchness*. In haar boek *Images of Dutchness: Popular Visual Culture, Early Cinema and the Emergence of a National Cliché, 1800-1914* beschrijft zij welke definities van *Dutchness* haar corpusmateriaal opwerpt en welke functie deze constructie van het begrip uitdraagt.⁸

Het kritisch bestuderen van het beeld van Nederland in een Amerikaanse blockbuster is maatschappelijk relevant. Vele mensen zullen deze film zien want hij gaat de hele wereld over.⁹ Al deze kijkers kunnen dus ‘Nederland’ herkennen zoals het wordt weergegeven in deze representatie. Hoe ziet dat ‘Nederland’ er dan uit? Vandaar de hoofdvraag:

Welk beeld van Nederland wordt er gepresenteerd in de Hollywood blockbuster *Spider-man: Far from Home*?

Met behulp van drie deelvragen zal het bovenstaande in dit onderzoek worden beantwoord. Deelvraag één luidt: *Hoe functioneren de scènes waarin de representatie van Nederland voorkomt in het geheel van de film?* Deelvraag twee is: *Aan welke instanties en plekken wordt gerefereerd en wat betekenen ze voor de representatie van Nederland in de film?* De laatste deelvraag is: *Hoe functioneren clichés in de film?*

Het draait in dit onderzoek om het beeld van Nederland dat door buitenlandse filmmakers gevormd wordt en het kritisch bestuderen van wat dit beeld precies is. Dit onderzoek naar het beeld van Nederland in *Spider-Man: Far from Home* kan als voorbeeld dienen voor meer onderzoek naar het beeld van Nederland in andere buitenlandse films en/of Hollywoodfilms. Het kritisch bestuderen van representaties is altijd belangrijk en, zoals ook Van Reekum stelde, kunnen we blijven praten over wat Nederlands-zijn betekent.

⁸ Sarah Dellmann, *Images of Dutchness: Popular Visual Culture, Early Cinema and the Emergence of a National Cliché* (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018), 32.

⁹ Nancy Tartaglione, "'Spider-Man: Far From Home' Snares \$580M Global In First 10 Days, Nears \$400M Offshore – International Box Office," *Deadline* (Deadline, July 7, 2019), <https://deadline.com/2019/07/spider-man-far-from-home-second-weekend-results-china-global-international-box-office-1202642279/>.

Theoretisch kader

De focus van dit onderzoek ligt op de constructie van beeldvorming van Nederland in een blockbuster film gemaakt in Hollywood door makers met een Amerikaanse nationaliteit. *Spider-Man: Far from Home* is gemaakt om wereldwijd een groot publiek aan te spreken. Volgens hoogleraren onderwijskunde Jeremy Stoddard en Alan S. Marcus worden Hollywood films gemaakt met een bepaald publiek in gedachten:

Hollywood films also tend to be made for a broad general audience, so the history of the majority of this audience, traditionally white and middle class, is emphasized, and dramatic liberty is taken with the story to make it more engaging and understandable for that audience.¹⁰

Voor dit publiek zouden Hollywoodfilms dus begrijpelijk en interessant worden gemaakt. Daarnaast stellen Stoddard en Marcus dat de verbeeldingen in Hollywoodfilms die hieruit voortkomen, bepalen welke indrukken op het publiek achterblijven.¹¹

Belangrijke concepten voor dit onderzoek zijn representatie, stereotypes en clichés en de verbeelding van een nationaal Nederland. Ik sluit me aan bij filmwetenschapper Richard Dyer die stelt dat een representatie altijd in de context van het geheel bekeken moet worden: “Without understanding the way images function in terms of, say, narrative, genre or spectacle, we don’t really understand why they turn out the way they do.”¹² Vandaar de bestudering van het geheel van de film aan de hand van deelvraag één. Ook schreef Dyer in zijn boek *The Matter of Images: Essays on Representations*, dat representaties bepalen of beperken hoe gesproken wordt over bepaalde groepen, plaatsen of samenlevingen.

Aansluitend bij deze theorie over representatie is ook de studie Imagologie van belang. Imagologie is een specialisme ontstaan in de literatuurwetenschappen waarin culturele representaties worden geanalyseerd in connectie met de beeldvorming van volkeren en samenlevingen. In een belangrijk boek voor deze wetenschappelijke specialisatie *Imagology: The Cultural Construction and Literary Representation of National Characters: A Critical*

¹⁰ Jeremy Stoddard, and Alan S. Marcus, “The burden of historical representation: Race, freedom, and ‘educational’ Hollywood film,” *Film & History: An Interdisciplinary Journal of Film and Television Studies* 36, no. 1 (2006): 28.

¹¹ Ibid., 27.

¹² Richard Dyer, *The Matter of Images: Essays on Representations* (Abingdon, Oxon: Taylor & Francis Group, 2002), 2.

Survey schrijft Duitse mediawetenschapper Frank Degler het hoofdstuk “Cinema.” Hij stelt hierin dat films waarneembare en begrijpelijke realiteiten representeren, maar dat deze gemaakt worden in een technisch gecontroleerde setting.¹³ Ook schrijft Degler dat al vanaf de eerste stille films personages basiskenmerken kregen voor herkenbaarheid en identificatie: “Clothing, hairstyle, make-up, posture and accessories indicate gender, age, profession or social milieus as well as auctorial role, often by invoking commonplaces and clichés.”¹⁴ Dit levert stereotypes op die volgens Degler op de internationale markt worden ingezet om ‘the other’ te onderscheiden van het eigen volk, de eigen groep.¹⁵

In het hoofdstuk “Representation” in het bovengenoemde boek noemt literatuurwetenschapper Ann Rigney Stuart Hall als grondlegger van representatietheorie. Hall, cultuurtheoreticus en socioloog, verbindt in zijn boek *Representations: cultural representations and signifying practices* de theorie rondom representatie en de betekenisgeving aan representaties aan elkaar.¹⁶ Het verband tussen deze principes staat eveneens centraal in dit onderzoek. Rigney stelt daarop dat spanningen er bestaan tussen “de betekenis van representaties en de realiteit van representaties.”¹⁷

De betekenis van een representatie is niet voor elke kijker van een film hetzelfde. Ook in deze casus zal voor sommige kijkers de representatie aansluiten bij wat hij of zij weet over Nederland, maar bij anderen niet. Zeker als het gaat om het herkennen van nationale stereotypes bestaat er een groot verschil tussen de inwoners van een land die worden gerepresenteerd op beeld en de kijkers met een andere nationaliteit. Aan de basis van de theorie rondom nationale stereotypes staat het begrip natie. Dit onderzoek sluit aan bij de theorie van politicoloog Benedict Anderson, in zijn boek *Imagined communities* beschreef hij het ontstaan van naties en nationalisme. Anderson definieert naties als ‘imagined communities’:

[Nation] is an imagined political community and imagined as both inherently limited and sovereign. It is imagined because the members of even the smallest nation will never

¹³ Frank Degler, "Cinema," in *Imagology*, ed. Manfred Beller and Joep Leerssen (Leiden, The Netherlands: Brill Rodopi, 2007), 295.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Stuart Hall, *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices* (London: Sage, 1997).

¹⁷ Ann Rigney, "Representation", in *Imagology*, ed. Manfred Beller and Joep Leerssen (Leiden: Brill Rodopi, 2007), 417.

know most of their fellow-members, meet them, or even hear of them, yet in the minds of each lives the image of their communion.¹⁸

Naties noemt Anderson dus “ingebeelde politieke gemeenschappen” met verzonnen grenzen waarachter een andere natie bestaat.¹⁹ In dit boek spreekt Anderson ook van het belang van geschreven en gedrukte taal om verbondenheid te creëren binnen een groep.²⁰ In dit onderzoek wordt eveneens aangesloten bij mediawetenschappers Sarah Dellmann en Manfred Beller die betogen afbeeldingen toe te voegen aan Andersons ‘imagined communities’ theorie. Dellmann stelt dat afbeeldingen bijdragen aan het positioneren van iemand binnen of buiten een bepaalde nationale gemeenschap.²¹ Beller voegt toe dat afbeeldingen die mensen uit verschillende naties van elkaar maken, gezien kunnen worden als fictief product omdat naties ook ‘verzonnen gemeenschappen’ zijn.²² In *Spider-Man: Far from Home* belandt de hoofdpersoon in Nederland en wordt deze omgeving tegenover zijn nationale afkomst geplaatst.

Bij representaties in films zijn vaak clichés te herkennen. Volgens kunsthistoricus Ernst Gombrich is een stereotype een cognitief of mentaal concept waar een cliché uit voort komt wanneer dit idee vaak wordt toegepast.²³ Dit onderscheid dat Gombrich al in 1960 beschreef, wordt ook aangehouden door mediawetenschapper Sarah Dellmann in haar boek *Images of Dutchness*. In haar onderzoek wil Dellmann achterhalen welke rol afbeeldingen hebben bij het verkrijgen van ‘supposed common knowledge’ (“veronderstelde algemene kennis over Nederland”²⁴) over de Nederlandse cultuur tussen 1800 en 1914.²⁵ In plaats van stereotype gebruikt zij liever deze term.

[...] supposed common knowledge is a broader category that contains, but is not limited to, stereotypical thinking and its expression in clichés. [...] both forms of knowledge

¹⁸ Benedict Anderson, *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of Nationalism* (London: Verso, 1983), 6.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid., 44-46.

²¹ Sarah Dellmann, *Images of Dutchness: Popular Visual Culture, Early Cinema and the Emergence of a National Cliché* (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018), 21.

²² Manfred Beller, "Perception, image, imagology," in *Imagology*, ed. Manfred Beller and Joep (Leiden: Brill Rodopi, 2007), 11.

²³ Ernst H Gombrich, *Art and Illusion: A Study in the Psychology of Pictorial Representation* (New York: Pantheon Books, 1960.), 61.

²⁴ "Promotie Sarah Dellmann Over Clichébeelden Van De Nederlander", Universiteit Utrecht, 2015, <https://www.uu.nl/agenda/promotie-sarah-dellmann-over-clichebeelden-van-de-nederlander>.

²⁵ Sarah Dellmann, *Images of Dutchness: Popular Visual Culture, Early Cinema and the Emergence of a National Cliché* (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018), 16.

are reductive and incomplete, but, in contrast to the stereotype, supposed common knowledge does not exclusively rely on standardized forms.²⁶

Dellmann stelt dat ‘supposed common knowledge’ altijd samen gaat met een claim van waarheid, terwijl stereotypes dit niet altijd doen.²⁷ Het gaat niet om het onderscheid tussen een representatie naar waarheid en een verkeerde of onware representatie, maar om het idee dat clichés maar een klein deel van een groter geheel in beeld brengen.²⁸ Dit stelt ook Walter Lippmann, Amerikaans journalist en politieke commentator, in zijn boek *Public Opinion*. Lippmann schrijft dat stereotypes interpretaties onderwerpen aan gedeeltelijke waarheden.²⁹ Richard Dyer stelt daarentegen dat stereotypes de ideeën creëren die er over een bepaalde groep zijn.³⁰ Het lijkt een opeenvolging, als een stereotype ontstaat op basis van datgene wat al gedacht wordt (niet essentieel gebaseerd op waarheid), zullen de verbeeldingen van dit gedachtegoed alleen maar versterkend werken, waardoor het gebruik van dit stereotype de clichés aansporen. Daarvan kan worden afgeleid dat het bestaan van het stereotype de ideeën die over een bepaalde groep heersen, gefundeerd laat voortbestaan.

In *Images of Dutchness* verkent Dellmann ‘motieven’ die Nederland zouden representeren. Met motieven doelt Dellmann op de beschrijving van de visuele inhoud van de beelden uit haar corpus. “The availability of certain motifs (and the absence of others) produces and limits what “everyone” could have seen, what visually could have been experienced about the Netherlands and the Dutch.”³¹ Ook Ann Rigney raadt aan om bij discourses over representatie te letten op informatie die wordt verbloemd of weggelaten, ook met betrekking op de verbeelding van de natie.³²

In dit onderzoek wordt bestudeerd of de representaties van Nederland die in de casus voorkomen meer zijn dan een stereotypische weergave. Dellmann definieert in *Images of Dutchness* vier fases waarin het verloop van representatie van een natie tot een nationaal cliché zichtbaar is:

²⁶ Ibid., 36.

²⁷ Ibid., 38.

²⁸ Ibid., 38-39.

²⁹ Walter Lippmann, *Public Opinion* (New York: Macmillan, 1922).

³⁰ Richard Dyer, *The Matter of Images: Essays on Representations* (Abingdon, Oxon: Taylor & Francis Group, 2002), 14.

³¹ Sarah Dellmann, *Images of Dutchness: Popular Visual Culture, Early Cinema and the Emergence of a National Cliché* (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018), 46.

³² Ann Rigney, “Representation”, in *Imagology*, ed. Manfred Beller and Joep (Leiden: Brill Rodopi, 2007), 417.

- De representatie start als een significante karakterisering bij een realistisch beeld.
- Ten tweede wordt de diversiteit aan beelden in de rubriek ‘Dutch’ of ‘Nederlands’ steeds kleiner.³³
- Ten derde ontstaat er een herhaling van dit kleine aanbod aan beelden van Nederland en bereiken deze de status van een cliché.³⁴
- Uiteindelijk zijn deze afgebeelde clichés dusdanig gevestigd dat ze “functioneren als signaal voor de term ‘Dutchness’.”³⁵

Dellmann noemt verschillende soorten motieven die als cliché zo bekend zijn dat deze *Dutchness* representeren. In haar boek noemt zij traditionele klederdracht (uit Volendam en Marken in het bijzonder), windmolens, bloemenvelden (tulpen), koeien (boerderijdieren), kaas, kanalen (grachten), klompen, zeilboten en waterwegen. Dellmann stelt in haar conclusie dat deze motieven ook gecombineerd worden en zo de status van cliché behalen:

[...] to the extent that the motif of Volendam and Marken people in traditional costume against the backdrop of windmills, cows, and a sailboat signified rather unequivocally the category “the Dutch”; in this moment, the motif achieved the status of a cliché.³⁶

De samenwerking van deze elementen komt dus zo vaak voor dat het samennemen ervan een expliciet Nederlands cliché weergeeft. Ook noemt Dellmann dat “the motifs “windmill” and “clogs” can now be understood as clichés for the expression of the concept ‘the Netherlands’.”³⁷ Het corpus van Dellmann bestaat uit verschillende bronnen afkomstig uit 1800 tot in 1914. Opvallend is dat over die periode de Nederlandse toeristenorganisaties hun best hebben gedaan om gebieden aan te bevelen die er niet als clichés uit zouden zien voor internationale reizigers.³⁸ “[...] it seemed almost impossible to use other motifs in communication about the Netherlands or the Dutch than the clichés – even when the clichés were partially dysfunctional or wrong.”

³⁹ Dit concludeert Dellmann op basis van haar bevindingen.

³³ Sarah Dellmann, *Images of Dutchness: Popular Visual Culture, Early Cinema and the Emergence of a National Cliché*, (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018), 359.

³⁴ Ibid., 359-60.

³⁵ Ibid., 360.

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid., 35.

³⁸ Ibid., 361.

³⁹ Ibid., 360.

Een andere interessante insteek wanneer we de casus centraal stellen is die van het concept Amerikanisatie. Hierover schrijft Jaap Kooiman in zijn boek *Fabricating the absolute fake*.⁴⁰ Vaak wordt in Amerikanisatie onderscheid gemaakt tussen “passive cultural imperialism and active cultural appropriation” die dan gelinkt worden aan massacultuur en populaire cultuur.⁴¹ Kooiman combineert deze twee stromingen met de term ‘American lightweight pop culture.’ Hij beschrijft dit als een toegankelijke, lichte cultuur die entertainment als doel heeft en massa geproduceerd wordt om winst te maken en gebruik maakt van pop-culture idealen.⁴² Deze voorwaarden passen bij de blockbuster *Spider-Man: Far from Home*. Kooiman sluit aan bij cultuurtheoreticus Stuart Hall die stelt dat er door films een mondiale popcultuur wordt gevormd “[that tries] to recognize and absorb those differences within the larger, overarching framework of what is essentially an American conception of the world.”⁴³ In *Spider-Man: Far from Home* wordt een Amerikaans perspectief gegeven op een soort ‘Eurotrip’⁴⁴, waarin lokale verschillen duidelijk te herkennen zijn. Het zijn wel zeer verschillende soorten lokale elementen die gekozen zijn in de film. In zijn boek verwijst Kooiman ook naar Richard Dyer. Dyer benadrukt in zijn boek *Only Entertainment* de relevantie van popcultuur. Het is meer dan alleen entertainment, stelt Dyer, hoewel deze cultuur ook geen pure politieke invloed uitstraalt.⁴⁵ ‘American lightweight pop-culture’ ligt dus tussen beiden in. De invloed die het heeft, moet worden erkend, maar niet overschat.

Ook kan Amerikanisatie op mondiaal niveau functioneren. Kooiman noemt dat Amerikaanse popcultuur zich als universeel kan presenteren, zonder nationale en regionale culturen te vervangen.⁴⁶ Dan wordt er een Amerikaanse opvatting van de wereld gepresenteerd:

American pop culture has the capacity to be produced, sold, and consumed as being universal, assumed to represent the human experience in general without being

⁴⁰ Jaap Kooijman, *Fabricating the Absolute Fake: America in Contemporary Pop Culture* (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2013), 12.

⁴¹ Ibid., 13.

⁴² Ibid.

⁴³ Stuart Hall, “The Local and the Global: Globalization and Ethnicity” in *Culture, Globalization and the World-System: Contemporary Conditions for the Representation of Identity*, ed. Anthony D. King (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1997), 28.

⁴⁴ In referentie aan de film *Eurotrip* (2004).

⁴⁵ Jaap Kooijman, *Fabricating the Absolute Fake: America in Contemporary Pop Culture* (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2013), 20.

⁴⁶ Ibid., 41.

culturally specific or bound by national geography, even when, and often especially when, its Americanness is made explicit.”⁴⁷

Filmwetenschapper Thomas Elsaesser stelt iets soortgelijks als hij schrijft dat Hollywood de capaciteit van wereldwijde hegemonie bezit.⁴⁸ Kooiman reageert hierop door te stellen dat we hier kritisch op moeten zijn omdat anders “onze” eigen omgeving zou worden “teruggebracht tot die uit Amerikaanse commerciële opvattingen.”⁴⁹ Ook voor *Spider-Man: Far from home* zal kritisch worden onderzocht of er een Amerikaans wereldbeeld te herkennen is.

⁴⁷ Ibid., 42.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Ibid.

Methode

Spider-Man: Far from Home geeft duidelijk aan dat Nederland een locatie is in de film. Het wordt genoemd door de personages en wordt aangekondigd door een locatie-titel over het beeld. In de film zijn vier scènes te vinden die het geconstrueerde ‘Nederland’ als locatie hebben. Deze scènes vallen binnen één sequentie, namelijk nummer elf, en sluiten dus op elkaar aan. De scènes waarin Nederland gerepresenteerd wordt, duren in totaal zes minuten en 20 seconden. Peter Parker komt op vier verschillende plekken: in een gevangenis (1 minuut en 4 sec), in het dorp Broek op Langedijk (52sec), in een tulpenveld (56 sec) en als laatste in het vliegtuig van Happy dat vervolgens opstijgt vanaf het tulpenveld (3 minuten en 28 sec). De tijdscode van dit corpus is 01.22.46 – 01.29.06.

De film duurt totaal twee uur en negen minuten. De producenten van *Spider-Man: Far from Home* zijn Columbia Pictures, Pascal Pictures en Marvel Studios. Het corpus is geselecteerd op basis van aantekeningen gemaakt tijdens het kijken naar de film. Hierbij is gekeken naar locaties die te herkennen waren als ‘Nederland’ in het verhaal van de film. Deze scènes zijn het belangrijkste voor dit onderzoek naar beeld van Nederland in deze Hollywood blockbuster. Naast deze paar scènes binnen sequentie elf komt Nederland niet meer voor in de film en wordt er ook niet meer aan gerefereerd. Voor het narratief van de film is Nederland niet van cruciaal belang, maar voor het ‘Far from home’ gevoel van de hoofdpersoon des te meer.

In dit onderzoek zal een tekstuele analyse worden uitgevoerd van het mediaproduct aan de hand van een sequentieverdeling en een analyseprotocol. De sequentieverdeling (zie bijlage 1) zal van pas komen bij het plaatsen van het corpus in het geheel van de film, ofwel bij deelvraag één.

Van de gekozen sequentie zal aan de hand van het analyseprotocol worden genoteerd welke beelden van Nederland in de film te zien zijn. In het protocol zal er een onderscheid worden gemaakt tussen hetgeen dat door de personages wordt genoemd in de dialoog, de visuele en auditieve achtergrond van het verhaal en de karakterisering in personages (zie bijlage 2 voor het analyseprotocol). In de laatste kolom zal op basis van het onderzoek van Sarah Dellmann worden aangegeven of de elementen een realistisch beeld of een cliché voor *Dutchness* weergeven. Deze elementen noemt Dellmann motieven. In haar boek staan verschillende motieven voor *Dutchness* die vaker in haar corpus voorkwamen. De motieven die Dellmann noemt zijn terug te lezen in het theoretisch kader. Naast de eerste twee keuzemogelijkheden gebaseerd op de theorie van Dellmann bestaat een derde optie. Het

gevonden motief in de film komt niet voor in haar theorie. Deze zullen in de analyse worden besproken. Zo zal de kolom ‘Beeld van Nederland’ in het analyseprotocol worden uitgewerkt.

*Gelinkt aan de theorie van Sarah Dellmann wordt bepaald of het beeld:

1. Een realistisch beeld of betekenisvolle observatie weergeeft.
2. Een cliché weergeeft dat zo bekend is dat deze functioneert als signaal voor de term *Dutchness*.
3. Niet teruggevonden kan worden in het onderzoek van Sarah Dellmann.

<i>Tijdscode</i>	<i>In de dialoog</i>	<i>Cinematografisch of als attribuut</i>	<i>Muziek</i>	<i>In een personage</i>	<i>Beeld van Nederland*</i>

Door het onderscheid tussen de vier onderdelen – dialoog, cinematografie of attribuut, muziek en personage – kan uiteindelijk worden herleid waar in deze sequentie het beeld van Nederland betekenis krijgt. Daarnaast valt in de laatste kolom te zien of dit beeld per onderdeel realistisch of juist cliché is.

In deze laatste kolom kan het gebeuren dat het motief niet terug te vinden is in de theorie van Dellmann (Beeld van Nederland nummer drie). Door middel van interpretatie aan de hand van theorie uit het theoretisch kader en nieuwe theorie specifiek rondom het motief, zal voor deze motieven worden gekeken of het toch een cliché representeert. Na de interpretatie zullen deze motieven waar mogelijk toegeschreven worden aan een van de andere twee keuzemogelijkheden. Zo valt te concluderen wat voor beeld van Nederland in *Spider-Man: Far from Home* gepresenteerd wordt.

Analyse

Zoals gezegd, zijn voor deze analyse alleen de motieven genomen, uit de ruim zes minuten durende sequentie, waarmee ‘Nederland’ wordt gerepresenteerd. De 29 motieven werden in het analyseprotocol geïnventariseerd op basis van de in de methode genoemde drie criteria. Zij verhouden zich in mijn analyseprotocol tot elkaar doordat het verschillende manieren van verbeelding zijn die Nederland voorstellen. Een groot deel van de motieven die te herkennen zijn in *Spider-Man: Far from Home* heeft Dellmann nooit expliciet genoemd in haar onderzoek (aangegeven met nummer drie in de laatste kolom van mijn protocol.) Aan die motieven wordt in deze analyse betekenis gegeven.

Hoewel hier maar zes minuten van de film worden bestudeerd is het opvallend hoeveel clichés er in zo’n korte tijd aan bod komen omtrent de verbeelding van Nederland. Van de 29 motieven, zijn in het protocol tien motieven aangewezen als een cliché. Namelijk motief 10, 11, 12, 15, 18, 23, 24, 26, 28 en 29. De vijf motieven die in mijn analyseprotocol aangewezen worden als betekenisvolle observatie zijn Nederlands gesproken dialoog door een bijfiguur (motief 6, 16, 21) of een plaatsaanduiding (motief 5, 22). De overige veertien motieven konden niet in Dellmann’s theorie worden geplaatst.

De functie van Nederland in het geheel van de film

Om deelvraag één te beantwoorden is gekeken naar het narratief en waarom Nederland op dit moment in de film te zien is. Binnen de gekozen sequentie speelt ‘Nederland’ geen grote rol in de vordering van het plot. Het gaat niet om het feit dat Peter in Nederland is, toch is Nederland de locatie van het dieptepunt in de film. Namelijk, in *Spider-Man: Far from Home* staat een schoolreis door Europa centraal en deze maakt Peter met zijn school, maar in het dorp Broek op Langedijk is hij alleen. Hij staat er op dit moment in het narratief ook echt alleen voor omdat hij als enige weet dat Mysterio de schurk is. In Nederland voelt hij zich verloren hoewel iedereen heel aardig en behulpzaam is. De functie van de scènes waarin de representatie van Nederland voorkomt, is te herkennen op het dieptepunt van Peters reis en het keerpunt van het narratief. In het geheel van de film zijn deze scènes dus wel van belang voor het narratief. Wanneer Happy met het vliegtuig in het tulpenveld verschijnt, krijgt Peter weer hoop na een periode van radeloosheid. De scènes fungeren als een keerpunt voor Peter. Nederland speelt hierin zelf geen rol, het is slechts een toneel voor de acties en emoties van Peter, zijn ‘far from home’ gevoel. Dit had ook elders in Europa kunnen zijn.

Dat Peter in Nederland komt, is voor de kijker een verrassing. Nergens in de film wordt aangekondigd dat de personages het land gaan bezoeken. Peter belandt in een trein waarvan hij en de kijkers de bestemming niet weten. Wat opvalt aan Peter in de dialoog van sequentie elf is dat hij de taal niet spreekt en dat hij twee keer opmerkt dat de mensen vriendelijk zijn. In motief 20, 21 en 22 uit het analyseprotocol wordt duidelijk dat Peter de taal niet spreekt. Motief 21 en 22 presenteren de Nederlandse man die de plaatsnaam Broek op Langedijk uitspreekt en het aanduiden van de plaatsnaam over het beeld heen (cf. Afbeelding 1).

Afbeelding 1 Onderschrift Broek op Landedijk over beeld voor plaatsbepaling.
Jon Watts, *Spider-Man: Far from Home* 2019⁵⁰

Motief 20 maakt een onderscheid van taal duidelijk. Peter heeft geen idee hoe hij de plaatsnaam moet uitspreken. De film representeert dat de taal van ‘the other’ te anders is van het Engels waardoor Peter het niet kan uitspreken. Motief 20 representeert aan de ene kant een realistisch beeld omdat het Nederlands een lastige taal is voor buitenlanders die er niet bekend mee zijn. Aan de andere kant doet Peter geen enkele poging tot het uitspreken. Hij vraagt de man waar zij eigenlijk precies zijn, denkt even na en vraagt dan of de man het door de telefoon aan Happy wil vertellen. Zo benadrukt de film het verschil tussen de nationale talen. De man twijfelt er niet over om een paar woorden in het Engels te spreken maar Peter doet geen moeite om één Nederlands woord uit te brengen. Het Engels als wereldtaal wordt zo tegenover het Nederlands op een ander level van waarde geplaatst. Dit wordt versterkt door motief 8. Hier wordt door de Nederlandse bewaker feilloos Engels gesproken tegen zijn vrouw aan de telefoon en tegen de drie voetbalhooligans, terwijl deze personages allemaal van Nederlandse afkomst zouden zijn. De verspreiding van de blockbuster is dusdanig wereldwijd dat ervoor gekozen is de Nederlandse bewaker alleen in het Engels te laten spreken. Hier had Nederland via de taal gerepresenteerd kunnen worden, maar werd het Engels verkozen. Ogenschojnlijk vanwege het beoogde wereldwijde publiek en de grote bekendheid van de taal. Ook hier staat het Nederlands

⁵⁰ Jon Watts, *Spider-man: Far from Home* (2019; Los Angeles CA: Sony Pictures, 2019), DVD.

in voor verschillende (Europese) talen die geen wereldtaal zijn, die op eenzelfde manier gerepresenteerd hadden kunnen worden.

Nederland lijkt tot nu toe de functie te hebben van een toneel voor Peters emoties en ter illustratie van ‘othering’. Toch heeft Nederland nog een andere functie. In motief 4 worden de voetballers in de gevangenis ‘nice’ genoemd door Peter. Daarbij, na het spreken met de man van wie hij de telefoon leent, noemt Peter zelfs iedereen ‘nice’ (Motief 19: ‘Everyone here is so nice’). Hiermee wordt vriendelijkheid gekoppeld aan Nederlanders. Ook wordt de man die Peter zijn telefoon leent in de aftiteling zelfs de ‘Helpful Dutch Man’ genoemd (cf. Afbeelding 2). Het bijvoeglijk naamwoord ‘behulpzaam’ in zijn naam tekent de rol van deze man. Deze rol en de vriendelijkheid reflecteren datgeen wat Peter nodig heeft: hulp. Symbolisch gezien lijkt Nederland dus wel een functie te hebben voor Peter. Op het juiste moment in de film ontmoet Peter behulpzame mensen in een lieflijk dorp.

Afbeelding 2 ‘Helpful Dutch Man’ geeft Peter Parker een telefoon op de Markt in Broek op Langedijk.
Jon Watts, *Spider-Man: Far from Home* 2019⁵¹

De clichés op de markt

In de scène op de markt zijn vele Nederlandse clichés te herkennen (zie analyseprotocol). Het zijn de motieven 10, 11, 12 en 15, uit de cinematografie (cf. Afbeelding 3) en motief 18 uit de kolom personages (cf. Afbeelding 4) die hier de clichés windmolens, koeien, boerderijdieren, kaas, klompen en traditionele klederdracht weergeven. Hiermee is deels de derde deelvraag beantwoord maar nog niet volledig.

De fietsen, motief 14, zijn ook te zien in deze scène (cf. Afbeelding 3). Fietsen stonden niet in de theorie van Dellmann. In een onderzoek uit 2014 naar beeldvorming van Nederland en Nederlanders in binnen- en buitenlandse pers werden fietsen herkend als iets typisch

⁵¹ Jon Watts, *Spider-man: Far from Home* (2019; Los Angeles CA: Sony Pictures, 2019), DVD.

Nederlands en als nationaal symbool voor Nederland.⁵² Op basis van deze informatie kan het beeld van de fietsen (motief 14) toegeschreven worden aan de categorie: een cliché zo bekend dat het *Dutchness* representeert. De fietsen zijn ook in het shot te zien met andere Nederlandse stereotypes waardoor de status van motief 14 als cliché wordt versterkt.

Afbeelding 3 Peter Parker komt aan op de markt in Broek op Langedijk. Hij heeft net het Oranje shirt aan gedaan en kijkt om zich heen.

Clichés van Dellmann op de markt: traditionele kleding, windmolens, koeien (boerderijdieren: Geit, kippen), kaas en klompen.

Jon Watts, *Spider-Man: Far from Home* 2019⁵³

Op afbeelding 4 is te zien dat de marktverkopers door hun kleding worden geïdentificeerd als boeren. De overalls (motief 17) en de traditionele kleding zijn typerend voor het beroep. Zoals Degler stelde worden deze bijfiguren met basiskenmerken herkenbaar gemaakt en levert dit een stereotypisch uiterlijk op. De overalls zijn een cliché voor het aanduiden van een personage met het beroep boer. Dit is echter geen representatie van *Dutchness* te noemen. Dit zijn precies de clichés die Degler beschrijft als stereotypes die ingezet worden op de internationale markt om ‘the other’ te onderscheiden. In deze productie worden de Nederlandse personages als traditioneel geklede stereotypes neergezet tegenover Peter die hier stukken moderner overkomt met zijn superhelden pak en fluorescerend oranje shirt. Peter komt dus als Amerikaan in het “vreemde” Nederland, waar ‘the others’ direct naast hem staan.

⁵² Claire Teissier, “Over de inhuldiging van Beatrix in 1980 en Willem Alexander in 2013; een onderzoek naar beeldvorming van Nederland en Nederlanders in binnen-en buitenlandse pers” (Masters thesis, Utrecht University, 2014), 44, <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/295446>.

⁵³ Jon Watts, *Spider-man: Far from Home* (2019; Los Angeles CA: Sony Pictures, 2019), DVD.

Afbeelding 4 Twee close-ups van de klederdracht en stereotypische boeren kleding op de marktscène. Het meisje met klederdracht, de klompen aan de kraam en de kaasboer in het wit. Jon Watts, *Spider-Man: Far from Home* 2019⁵⁴

In de scène op het marktplein komt ook motief 13 voor. Deze is afkomstig van de soundtrack. Het lied *Wat mout ik met zo'n man* van Jantina Noorman is te horen op de achtergrond als Peter aankomt op het plein. Jantina Noorman was een folkzangeres van Nederlandse afkomst.⁵⁵ Zij heeft dit nummer opgenomen in Amerika in 1955 voor een lp met traditionele Nederlandse volksmuziek.⁵⁶ Het lied lijkt niet erg bekend en waarom het door de filmmakers is uitgekozen, blijft een vraag. De Nederlandse taal in het lied brengt een beeld van vroeger met zich mee. De opname uit 1955 komt volgens de aftiteling van Smithsonian Folkways Recording, onderdeel van een centrum voor cultureel erfgoed. In de theorie van dit onderzoek wordt niet gesproken over clichés in relatie tot muziek. Toch, in de context van de film, lijkt het of de keuze voor dit lied een realistisch beeld van Nederland weergeeft. De makers namen een lied dat de Nederlandse taal en stijl van volksliederen presenteert, desalniettemin een traditioneel beeld. Het lied valt in ieder geval niet te classificeren als een cliché dat *Dutchness* representeert. Daarvoor is het te onbekend en wordt het onvoldoende gebruikt in representaties van Nederland.

Nederland versus Amerika

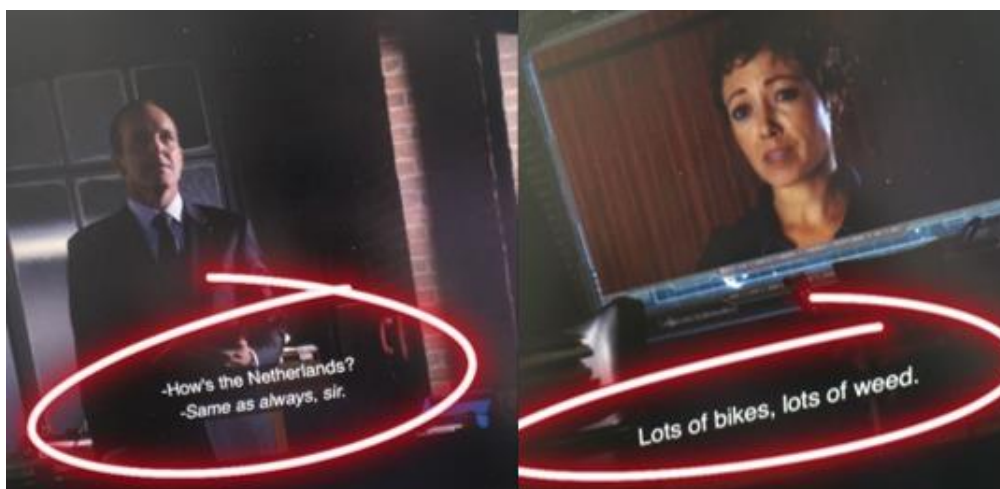
Nederland en zijn representatie in *Spider-Man: Far from Home* wordt qua locatie duidelijk gedefinieerd in tegenstelling tot het Amerika waar Peter vandaan komt. Peter komt uit New York City, een miljoenenstad waar hij van wolkenkrabber naar wolkenkrabber slingert.

⁵⁴ Jon Watts, *Spider-man: Far from Home* (2019; Los Angeles CA: Sony Pictures, 2019), DVD.

⁵⁵ Melanie L. Marshall, "Voce Bianca: Purity and Whiteness in British Early Music Vocality," *Women and Music: A Journal of Gender and Culture* 19 (2015): 40. [doi:10.1353/wam.2015.0001](https://doi.org/10.1353/wam.2015.0001).

⁵⁶ Eelco Schilder, "Traditional Music from the Netherlands Part IX: Jantina Noorman, Pioneer of Dutch Folk Songs," *FolkWorld* (The Mollis - Editors of FolkWorld, October 2005), <http://www.folkworld.de/31/e/dutch.html>.

Nederland wordt verbeeld met het dorp Broek op Langedijk, een marktplein met lage bebouwing en een tulpenveld. Wat daarbij opvalt, is dat Amsterdam juist niet als locatie werd gekozen in deze Hollywood blockbuster. In vele blockbusters wordt vooral Amsterdam als representatieve stad van Nederland gekozen, denk bijvoorbeeld aan *Ocean's Twelve* (2004), *The Fault in Our Stars* (2014), *The Hitman's Bodyguard* (2017), en *The Goldfinch* (2019). Ook wordt er in films en series vaak zonder beeld naar Amsterdam verwezen. Een bekend voorbeeld is *Pulp Fiction* (1994) waarbij gesproken wordt over patat met, bier in de bioscoop, het Nederlandse beleid ten aanzien van softdrugs en dat de criminelen hier met pensioen willen gaan.⁵⁷ Ook Marvel heeft al eerder Nederland gekoppeld met drugs en Amsterdam, maar herinnert ook aan het meer pittoreske Nederland met fietsen (cf. Afbeelding 5).

Afbeelding 5 Ondertiteling bij Agents of S.H.I.E.L.D. referenties aan Nederland. Ron Underwood, Agents of S.H.I.E.L.D. seizoen 2 aflevering 6 "A Fractured House"⁵⁸

Dit lijken twee nogal uiteenlopende beelden. Jaap Verheul, hoogleraar Trans-Atlantische Betrekkingen, schrijft over een tweedeling van het beeld van Nederland in het buitenland. Hij maakt onderscheid tussen een pittoresk beeld van *Dutchness* en een dystopisch beeld van *Dutchness*.⁵⁹ Hij stelt dat de pittoreske beelden van Nederland al erg lang bestaan maar dat de dystopische beelden rond 1960 opkwamen. De dystopische beelden worden, volgens Verheul, vertegenwoordigd door beelden van drugs en drugtoerisme, het beleid op het terrein van pornografie en seks, vandalisme, beschikbaarheid van abortus. Kortom met een moreel verval, volgens zijn bronnen.⁶⁰ In *Spider-Man: Far from Home* is duidelijk niet gekozen voor een dystopie maar voor de folkloristische en idyllische traditie; Verheuls pittoreske beeld.

⁵⁷ Quentin Tarantino, *Pulp Fiction*, (1994, United States: Miramax)

⁵⁸ Ron Underwood, *Agents of S.H.I.E.L.D.*, season 2, episode 6, "A Fractured House," aired October 28, 2014, on ABC. <https://www.disneyplus.com/nl-nl/series/agents-of-shield/2UT4VQrwpVgi>

⁵⁹ Jaap Verheul, "In Foreign Eyes," in *Discovering the Dutch: On Culture and Society of the Netherlands*, ed. Emmeline Besamusca en Jaap Verheul (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2014), 311.

⁶⁰ *Ibid.*, 317-19

Waarmee Verheul, overeenstemmend met Sarah Dellmann, *Dutchness* stereotypisch associeert met molens, koeien, groene polders, klompen en tulpen.

Ook worden Peter en zijn klas in deze Amerikaanse productie als Amerikaanse nationale gemeenschap in Europa geplaatst tegenover een andere groep ‘others.’ Namelijk het Europa als een geheel. Dit is te herkennen in scènes buiten de gekozen sequentie. In sequentie twee wordt gezegd “Europeans love Americans” en in sequentie acht wordt Peter Parker als de ‘Night Monkey’ in Europa door een van Peters klasgenoten als de “European rip off” van Spider-Man bestempeld. Door deze opmerkingen wordt Europa als geheel gelijkgesteld aan Amerika terwijl er in Europa vele verschillende landen en culturen te vinden zijn. Met andere woorden, in de dialoog wordt Europa als één land aangeduid, terwijl het een continent is waarin verschillend landen nauw samenwerken, tegenover Amerika dat daadwerkelijk één land is. Toch zien we verschillende soorten beelden van Europa als achtergrond voor de film. Londen en Berlijn komen kort in beeld en passen bij de wereldstad New York. Venetië is de oude stad van kanalen en water. Van Praag ziet de kijker het historische centrum. Oostenrijk bestaat alleen uit bergen en Nederland wordt gepresenteerd met een dorpsplein. Zo lijkt een Amerikaans denkbeeld weergegeven met daarin de lokale verschillen geabsorbeerd, zoals Stuart Hall al schreef over Amerikanisatie.

Het verhaal is expliciet Amerikaans: Peter komt hier vandaan, net als de rest van de personages en het is de plek waar de reis begint en eindigt. Onderweg worden zij gecontrasteerd met ‘others.’ Desalniettemin wordt de film geconsumeerd, verkocht en gemaakt als een representatie van een universele menselijke ervaring. Peter wil een gewone middelbare scholier zijn. Hij wil niet de verantwoordelijkheid hebben dat hij de wereld moet redden. Dit sluit aan bij Kooimans theorie over mondiale amerikanisatie. De film is universeel door Peters menselijkheid en de nationale culturen worden niet compleet vervangen doordat er lokale verschillen worden weergegeven. De verschillende locaties worden met ondertitel op beeld aangeduid, waardoor de lokale verschillen binnen Europa worden onderstreept. De plekken waar Peter komt, zijn eigenlijk allemaal grote steden – Venetië, Praag, Berlijn, Londen – behalve Broek op Langedijk, en in Oostenrijk komen rijdt hij alleen door de ‘oostelijke Alpen.’ Zo worden de verschillende locaties binnen een groter overkoepelend Europa geplaatst en lijkt ‘Nederland’ het dorp te representeren binnen deze Amerikaanse voorstelling van de wereld.

Van voetbalfans tot hooligans

De film *Spider-Man: Far from Home* begint de representatie van Nederland met Peter die wakker wordt in een cel. Met hem zitten de drie voetbalfans opgesloten (cf. Afbeelding 6 en 8).

Hiermee wordt in motief 2 en 3 aan Oranjefans van het Nederlands elftal gerefereerd. In de aftiteling worden deze rollen beschreven als Dutch Soccer Hooligans.

Afbeelding 6 Twee van de 'Dutch soccer hooligans'
Jon Watts, *Spider-Man: Far from Home* 2019⁶¹

Met het woord 'hooligan' wordt volgens de Van Dale een: "Gewelddadige jongere, met name gewelddadige voetbalsupporter" bedoeld.⁶² Dit staat in directe oppositie met Peters ervaring met de drie mannen. Hij noemt ze 'nice' (Motief 4). Volgens Nico Wilterdink, hoogleraar sociologie van de Universiteit van Amsterdam, is de traditie om zich in nationale kleuren te kleden bij internationale wedstrijden vrij nieuw vergeleken met het uitbundige en luide gedrag dat al sinds het begin van dit soort evenementen bestaat.⁶³ Toch zijn het bekende beelden, zeker voor de Nederlandse kijker. Het zou volgens Wilterdink voor het eerst bij de Europese voetbalkampioenschappen in 1988 voorkomen dat Nederlandse supporters in oranje kleuren naar een voetbalwedstrijd komen.⁶⁴ Bovendien stamt de associatie met de kleur al uit de tijd van Willem van Oranje, de 16e eeuw.⁶⁵ Oranje als kleur representeert *Dutchness* omdat het de nationale kleur van Nederland is en de nationale voetbalteams ernaar zijn vernoemd (Oranje leeuwen en leeuwinnen). Het gebruik van oranje zou daarom in de categorie kunnen vallen van een cliché dat *Dutchness* signaleert. Het is als het ware 'supposed common knowledge' dat die kleur bij Nederland hoort, de link tussen beide bestaat al zo lang. In het eerste shot (motief 1), waar Peter onder het Oranje shirt van een van de mannen ligt, is het logo van de KNVB met de Nederlandse Leeuw te zien (cf. Afbeelding 7). Hier wordt Nederland benadrukt met de

⁶¹ Jon Watts, *Spider-man: Far from Home* (2019; Los Angeles CA: Sony Pictures, 2019), DVD.

⁶² "Betekenis 'Hooligan'," Van Dale Gratis woordenboek (Van Dale Uitgevers), accessed January 7, 2021, https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/hooligan#.X_dLHBbvLIU.

⁶³ Wilterdink, Nico. "Supporters." *Amsterdams Sociologisch Tijdschrift* 25.1 (1998): 167-170., 168.

⁶⁴ *Ibid.*, 168.

⁶⁵ Jos Poels, "The Orange Pennant: The Dutch Response to a Flag Dilemma," in *Proceedings of the 24th International Congress of Vexillology*, ed. Scot M. Guenter (Washington D.C.: North American Vexillological Association, 2011), 883.

verwijzing naar de Nederlandse voetbalbond. In dit eerste shot is het logo een onderschrift bij de kleur oranje en dus een ondersteuning en plaatsbepaling voor de kijker. Motief 1 zou dan aansluiten bij het weergeven van een betekenisvolle observatie van Nederland.

Afbeelding 7 Peter ligt nog bewusteloos in de cel onder shirt Nederlands elftal. Verwijzing KNVB. Jon Watts, *Spider-Man: Far from Home* 2019⁶⁶

Verderop in de film blijft het oranje shirt terugkomen. Peter neemt het shirt mee uit de gevangenis (motief 7), hij trekt het aan (motief 9) en laat het op een tafeltje in het vliegtuig achter (motief 27). Na die eerste betekenisvolle realistische indicatie in motief 1, is de kleur, door de hooligans en door het dragen van dit shirt door Peter gedurende de scènes op de markt en in het tulpenveld, overdreven veel in beeld. Professor toegepaste cognitieve psychologie Daniël Lakens deed onderzoek naar de nationale kleur oranje en of deze functioneert als een perceptuele weergave van Nederland. Uit een van de experimenten bleek dat een persoon zich eerder identificeert met Nederland als hij een oranje shirt draagt in vergelijking met een blauw shirt.⁶⁷ Het herhalend in beeld komen en de bekendheid van de kleur op kleding bij internationale sportwedstrijden, maakt dat het oranje shirt in de film een cliché weergeeft dat *Dutchness* representeert. Daarbij trekt Peter het shirt aan in het dorp, misschien om onopvallend te zijn, maar trekt het uit zodra hij in het vliegtuig zit.

Het toewijzen van de term ‘hooligans’ is daarbij nog niet verklaard. Dit is pas van toepassing in de volgende representaties waar de personages te zien zijn. Motief 2 en 3 uit het analyseprotocol bevatten de shots waarin we voor het eerst de hooligans in de cel zien (cf. Afbeelding 6 en 8). De bestempeling van hooligans lijkt tegenstrijdig met de acties van de mannen en de dialoog tussen hen en Peter. Aan de ene kant zijn ze aardig en geven ze Peter het

⁶⁶ Jon Watts, *Spider-man: Far from Home* (2019; Los Angeles CA: Sony Pictures, 2019), DVD.

⁶⁷ D. Lakens, “Orange as a Perceptual Representation of the Dutch Nation: Effects on Perceived National Identification and Color Evaluation,” *European Journal of Social Psychology* 41, no. 7 (2011): 928.

shirt, maar aan de andere kant zitten zij ook in de cel. Volgens Joep Leerssen, hoogleraar moderne Europese letterkunde, komt het vaak voor bij nationale representaties dat twee tegenstrijdig karakteriseringingen worden getoond zodat dan in elke situatie een stereotype kan worden herkend.⁶⁸ Hooligans staan in contrast met het stereotypische pittoreske beeld van Nederland. Verheul definieerde vandalisme en straatgeweld als deel van het stereotypische dystopische beeld van Nederland.⁶⁹ Dat voetbalhooligans Nederland representeren wordt nog niet bestempeld als cliché, maar het is wel een hedendaags beeld bij internationale wedstrijden. Vooroordelen of stereotypes van Nederland worden door de presentatie van beide beelden van Nederland al snel bevestigd. Hooligans vallen, afgaande op de theorie, nog niet binnen de categorie van een beeld zo bekend dat het *Dutchness* representeert, maar staan wel in een lijst met representaties van Nederland die vaker voorkomen in buitenlandse media, aldus Verheul.⁷⁰ Bijvoorbeeld de nieuwberichten over het permanent beschadigen van een beroemde fontein in Rome door voetbalsupporters of het incident in Praag waarbij een groep Nederlanders een ober mishandelde.

Afbeelding 8 De derde van de 'Dutch soccer hooligans'
Jon Watts, *Spider-Man: Far from Home* 2019⁷¹

Een ander opvallende opmerking is dat Peter zegt dat de Nederlandse voetbalfans goed Engels spreken (motief 4). Nederland is al sinds 2016 het land dat het beste Engels spreekt volgens de jaarlijkse EF English Proficiency Index.⁷² Ook volgens het meest recente rapport

⁶⁸ Joep Leerssen, "Culturele identiteit en nationale beeldvorming," in *De onmacht van het grote: cultuur in Europa*, ed. J.T. Leerssen, J.C.H. Blom en P. de Rooy (Amsterdam: Amsterdam University Press, 1993): 7-19.

⁶⁹ Jaap Verheul, "In Foreign Eyes," in *Discovering the Dutch: On Culture and Society of the Netherlands*, ed. Emmeline Besamusca en Jaap Verheul (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2014), 317.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Jon Watts, *Spider-man: Far from Home* (2019; Los Angeles CA: Sony Pictures, 2019), DVD.

⁷² James Wittenborg, "The Netherlands Is Top English-Speaking Country," Wittenborg University of Applied Sciences (Wittenborg University Press), accessed January 11, 2021, <https://www.wittenborg.eu/netherlands-top-english-speaking-country.htm>.

staat Nederland bovenaan.⁷³ In deze dialoog is dus een claim van waarheid te herkennen. Volgens Dellmann gaat ‘supposed common knowledge’ altijd samen met een claim van waarheid. ‘You speak really good English’ is dus volgens de EF standaard een ware uitspraak, maar tegelijkertijd heeft Peter op dit punt in de film pas drie Nederlanders gesproken. Hij heeft alleen ervaring met het Engels van de drie hooligans en ook spreekt hij de zin verbaasd uit. Het oordeel over het niveau van het Engels komt erg snel, terwijl Peter ondertussen al in andere steden in Europa is geweest waar hij ook geen problemen had om zich verstaanbaar maken. Daarbij komt dat de hooligans op Peters opmerking reageren met de dialoog ‘Welcome to the Netherlands’, alsof de Engelse welbespraaktheid verbonden is met Nederland. Het is dus niet onwaar dat Nederlanders goed Engels spreken, maar in deze representatie van Nederland wordt het een cliché omdat hier een klein deel van een groter geheel in beeld wordt gebracht. Peter spreekt vier Nederlanders en de conclusie wordt al getrokken nadat hij alle drie de hooligans één korte zin heeft uit horen spreken. Zo wordt de kern van motief 4 tot een cliché teruggebracht. Dit cliché is echter niet dusdanig gevestigd dat het *Dutchness* representeert.

Tulpengekte

Na het telefoontje met Happy op de markt ziet de kijker Peter midden in een tulpenveld staan (cf. Afbeelding 9). Het tulpenveld wordt door Sarah Dellmann al genoemd als een cliché dat *Dutchness* representeert. Ook Verheul noemt het idee van tulpenvelden passend in het pittoreske beeld dat van Nederland bestaat in het buitenland. Het tulpenveld waar Peter door loopt (motief 23), het tulpenveld waar Happy in land (motief 26) en de dialoog waarin Happy het tulpenveld noemt (motief 28) zijn clichés die *Dutchness* representeren. In deze scene is weer een molen in beeld (motief 24). Deze motieven werden al met een twee aangegeven in de kolom beeld van Nederland in het protocol.

⁷³ “EF EPI 2020 - EF English Proficiency Index,” EF English Proficiency Index (EF Education First, 2020), <https://www.ef.co.uk/epi/>.

Afbeelding 9 Peter loopt door het vliegveld en hoort het vliegtuig van Happy aankomen.
Clichés van Dellmann in dit shot: molen, bloemenvelden (tulpen), koeien.
Jon Watts, *Spider-Man: Far from Home* 2019⁷⁴

Naast deze clichés is in de scène een plat landschap met groene polders te zien (motief 25). Vooral duidelijk zichtbaar wanneer het vliegtuig landt en weer opstijgt. Dit motief stond niet expliciet in de lijst van clichés van Dellmann. Daarentegen linkt Verheul groene polders aan het stereotypische beeld van Nederland.⁷⁵ Zeker omdat het platte landschap van groene polders in het shot gepaard gaat met het tulpenveld, kan het worden gezien als een cliché dat *Dutchness* representeert (cf. Afbeelding 10).

Afbeelding 10 Peter loopt door het vliegveld en hoort het vliegtuig van Happy aankomen.
Jon Watts, *Spider-Man: Far from Home* 2019⁷⁶

Het laatste beeld van Nederland dat de kijkers te zien krijgen (cf. Afbeelding 10) combineert het tulpenveld met een molen, een kanaal (waterweg) en de platte groene polders (Motief 29). Net als Dellmann stelde, leidt het combineren niet alleen tot een cliché dat

⁷⁴ Jon Watts, *Spider-man: Far from Home* (2019; Los Angeles CA: Sony Pictures, 2019), DVD.

⁷⁵ Jaap Verheul, "In Foreign Eyes," in *Discovering the Dutch: On Culture and Society of the Netherlands*, ed. Emmeline Besamusca en Jaap Verheul (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2014), 311.

⁷⁶ Jon Watts, *Spider-man: Far from Home* (2019; Los Angeles CA: Sony Pictures, 2019), DVD.

Dutchness representeert, maar ook tot het uitdrukken van het concept ‘Nederland.’ De film stelt de motieven op als horend bij Nederland terwijl het maar kleine voorbeelden zijn in het grote geheel dat *Dutchness* is.

Cliché of niet

Zoals gezegd zijn de motieven met nummer 10, 11, 12, 15, 23, 24, 26 en 29 uit de kolom cinematografie en attribuut, motief 18 uit de kolom personages en nummer 28 uit de kolom dialoog al in het analyseprotocol bestempeld als clichés die *Dutchness* representeren. De clichés die hier gebruikt werden zijn: windmolens, koeien (boerderijdieren), kaas, klompen, traditionele klederdracht, bloemenvelden vol tulpen.

Motief 4 en 19 (dialoog), 9 en 17 (personages) en 7, 14, 25 en 27 (cinematografie) werden in het protocol allen bestempeld met nummer drie, maar zijn door de analyse duidelijk te herkennen als clichés of als clichés die *Dutchness* representeren. Motief 7, 9 en 27 representeren *Dutchness* met het cliché oranje in de vorm van het shirt, een attribuut dat vaker in beeld is. Motief 14 representeert *Dutchness* met het beeld van fietsen die op de markt staan. Motief 25 representeert *Dutchness* door het zichtbare platte landschap met groene polders.

Dan worden in de film nog drie motieven herkent die de status van cliché hebben bereikt, maar niet exclusief *Dutchness* representeren. In motief 17 zijn basissenmerken gebruikt om een bijfiguur herkenbaar te maken. Een typische outfit wordt gebruikt om een personage in zijn rol als boer aan te wijzen. Motief 4 representeert het idee dat Nederlanders het Engels goed spreken als een cliché, door het oordeel snel te trekken na een kleine kennismaking te hebben gehad met Nederlanders. Goed Engels spreken is met Nederland verbonden in de realiteit maar de manier waarop dit motief wordt gepresenteerd maakt het tot een cliché. Motief 19 is een uitspraak waarin iedereen hier in ‘Nederland’ aardig wordt genoemd. Dit motief is een duidelijk voorbeeld van een cliché waarin klein deel van een groter geheel wordt gerepresenteerd. Voor vriendelijkheid is geen bewijs gevonden dat dit een exclusieve representatie voor *Dutchness* is. Dit maakt dat achttien van de 29 motieven een stereotypisch beeld van Nederland weergeven in *Spider-Man: Far from Home*.

Als realistisch werden al motief 5, 6 en 16 uit de dialoog, motief 21 uit de kolom personages en motief 22 uit de kolom cinematografie genoemd in het analyseprotocol. Motief 1 (cinematografie) en 13 (muziek) zijn in de analyse ook toegevoegd aan voorbeelden van realistische beelden. Motieven 8 en 20 uit de dialoog passen meer als betekenisvolle observatie. In de presentatie van de motieven zit een claim van waarheid: de Nederlandse taal is lastig uit

te spreken voor buitenlanders (20) en de bewaker spreekt goed Engels(8). Ze passen daarom het beste bij het concept 'supposed common knowledge' over Nederland.

Hoewel vandalisme wel wordt genoemd als deel van een dystopisch en stereotypisch beeld van Nederland zijn motief 2 en 3 (personages) nog niet te bestempelen als clichés die *Dutchness* representeren. Voetbal hooligans staan niet betekend als dé clichés die het mentale idee van een stereotype vandaal voorstellen. Ook deze twee motieven passen meer bij de categorie 'supposed common knowledge.' De representatie bestaat uit elf motieven die als realistische beelden of betekenisvolle observaties kunnen worden gezien.

Het beeld van Nederland in deze film wordt dus grotendeels gepresenteerd door middel van clichés. Het stereotypische beeld wordt het meeste bepaald door de cinematografie en attributen, daarvan waren twaalf motieven een cliché en twee realistisch. Daarnaast bepaalde de dialoog het grootste aandeel aan het realistische beeld met vijf motieven, tegenover drie stereotypische motieven in de dialoog. Muziek werd echter niet als cliché gebruikt in deze film en qua personages waren er drie stereotypische motieven en drie realistische.

Uiteindelijk lijkt het voornaamste doel in de representatie van Nederland 'othering.' Het onderscheid tussen de representatie van Nederland en Amerika is erg groot. Zo wordt het 'Far from home' zijn voor Peter benadrukt. Daarbij staat een Amerikaans wereldbeeld op de voorgrond. Zelfs tussen de representatie van Nederland en de andere gerepresenteerde Europese landen is een duidelijk onderscheid herkend. Ook wordt in de film weinig diepgang gegeven aan de Nederlandse personages. Ze zijn op stereotyperende wijze weergegeven of ze zijn gebaseerd op representaties die vaker voorkomen in buitenlandse media. Het beeld van Nederland blijft aan de oppervlakte door het gebruik van algemeen bekende beelden in de representatie.

Conclusie

De hoofdvraag van dit onderzoek was: *Welk beeld van Nederland wordt er gepresenteerd in de Hollywood blockbuster Spider-man: Far from Home?* Het beantwoorden van deze vraag begon aan de hand van het theoretisch kader en mijn positionering in lijn met Sarah Dellmann's onderzoek naar *Dutchness* en clichés. Deze theorie vormde mijn analyseprotocol waar per onderdeel van de film genoteerd werd welk beeld van Nederland te herkennen was. Sommige motieven konden niet direct aan de theorie gekoppeld worden. Deze zijn in de analyse geïnterpreteerd en geclassificeerd tot de twee andere categorieën.

In dit onderzoek is geïnterpreteerd wat de rol van Nederland was in het geheel van deze film. Nederland is te zien op Peters dieptepunt in het narratief en reflecteert het symbolisch bericht dat Peter op dat moment hulp en vriendelijkheid nodig had. Daarnaast heeft Nederland vooral de functie van 'the other' representeren. Dit bleek vooral uit de keuzes van gesproken taal gedurende de scènes en traditioneel geklede stereotypes op het marktplein. Het beeld van Nederland dat al *Dutchness* representeert beschreven Dellmann en Verheul als pittoresk.⁷⁷ Dat lijkt in deze film ook de insteek, contrasterend met de representatie van wereldstad New York. Nederland was het toneel van het keerpunt in de film, waarbij Peter radeloos en 'Far from Home' in een Nederlandse cel vastzat, maar ook begon aan zijn weg terug naar huis.

Deelvraag twee heeft maar een kleine rol gespeeld in de gehele analyse. Zo werd gerefereerd aan Broek op Langedijk door de plaats die Peter bezoekt hiernaar te vernoemen. In realiteit lijkt het echte dorp niet op zijn representatie. De KNVB en het Nederlands elftal werden genoemd. De KNVB benadrukt *Dutchness* doordat het een letterlijke verwijzing op beeld is naar de Nederlandse voetbalbond. Het is een onderschrift als eerste referentie in het eerste shot in 'Nederland.' Het Nederlands elftal ofwel het oranje elftal werd gepresenteerd met het oranje shirt en door de voetbalhooligans in de cel. De referentie aan het elftal en de KNVB betekenen dat in de representaties in deze motieven onlosmakelijk verbonden werden aan Nederland. Of het nu een cliché is of niet.

Deelvraag drie is door de gehele analyse naar voren gekomen. Het wordt duidelijk dat het beeld van Nederland in de film meer uit clichés is opgebouwd, dan uit realistische beelden. Deze bleken vooral ingezet voor 'othering.' Interessant genoeg benadrukken zelfs sommige realistische motieven het onderscheid dat bij 'othering' komt kijken.

⁷⁷ Sarah Dellmann, *Images of Dutchness: Popular Visual Culture, Early Cinema and the Emergence of a National Cliché*, (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018), 27.

In dit kwalitatieve onderzoek is bij het maken van de methode, het protocol en het schrijven van de analyse een casus-specifieke benadering aangehouden. Ook moet worden erkend dat in dit onderzoek een Nederlands perspectief werd aangenomen als gevolg van de afkomst van de onderzoeker. In dit onderzoek was het helaas niet mogelijk om de gebruikte casus te vergelijken met beelden van Nederland in andere Hollywood blockbusters. Indien dit wel gedaan was, werd het een te groot onderzoek. Voor eventueel vervolgonderzoek kan deze film in een andere geografische context worden bestudeerd. Na het uitvoeren van dit onderzoek ben ik bijvoorbeeld benieuwd naar het beeld van Italië dat in deze film te zien is.

Het beeld van ‘Nederland’ dat gerepresenteerd werd in *Spider-Man: Far from Home* bleek dus vooral stereotyperend. Nederland is inderdaad ‘Far from Home’ van Peters wereld. De combinatie van vele clichés met de realistische beelden die vooral ‘othering’ en amerikanisering benadrukten, beperkten wat de kijker had kunnen zien en ervaren over Nederland, zoals Dellmann stelde.⁷⁸ Dit betekent ook, door de afwezigheid van bijvoorbeeld componenten uit het dystopische ‘Nederland,’ dat Nederland meer is dan in deze film te zien was. Het beeld van Nederland is, net als de Nederlandse cultuur, niet eenduidig en zeker meer dan alleen tulpen, molens en Oranjefans.

⁷⁸ Sarah Dellmann, *Images of Dutchness: Popular Visual Culture, Early Cinema and the Emergence of a National Cliché*, (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018), 46.

Literatuurlijst

- Anderson, Benedict. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso, 1983.
- Beller, Manfred. "Perception, image, imagology." In *Imagology*, edited by Manfred Beller and Joep Leerssen, 1-16. Leiden: Brill Rodopi, 2007.
- Degler, Frank. "Cinema." In *Imagology*, edited by Manfred Beller and Joep Leerssen, 295-97. Leiden: Brill Rodopi, 2007.
- Dellmann, Sarah. *Images of Dutchness: Popular Visual Culture, Early Cinema and the Emergence of a National Cliché*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2018.
- Dyer, Richard. *The Matter of Images: Essays on Representations*. Abingdon, Oxon: Taylor & Francis Group, 2002.
- Gombrich, Ernst H. *Art and Illusion: A Study in the Psychology of Pictorial Representation*. Oxford: Phaidon Press, 1983.
- Hall, Stuart. "The Local and the Global: Globalization and Ethnicity." In *Culture, Globalization and the World-System: Contemporary Conditions for the Representation of Identity*, edited by Anthony D. King, 19-40. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1997.
- Hall, Stuart. *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: Sage, 1997.

Hauser, Arnold. *The Sociology of Art*. Translated by Kenneth J. Northcott. London: Routledge and Kegan Paul Ltd, 1982. Originally published as *Soziology der Kunst* (München: C. H. Beck'sche Verslagsbuchhandlung, 1974).

Kooijman, Jaap. *Fabricating the Absolute Fake: America in Contemporary Pop Culture - Revised Edition*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2013.

Leerssen, Joep. "Culturele identiteit en nationale beeldvorming," In *De onmacht van het grote: cultuur in Europa*, edited by J.T. Leerssen, J.C.H. Blom en P. de Rooy (Amsterdam: Amsterdam University Press, 1993): 7-19.

Lippmann, Walter. *Public Opinion*. New York: Macmillan, 1922.

Marshall, Melanie L. "Voce Bianca: Purity and Whiteness in British Early Music Vocality," *Women and Music: A Journal of Gender and Culture* 19 (2015): 36-43. Project MUSE.

Poels, Jos. "The Orange Pennant: The Dutch Response to a Flag Dilemma." In *Proceedings of the 24th International Congress of Vexillology*, edited by Scot M. Guenter, 882-898. Washington D.C.: North American Vexillological Association, 2011.

Reekum, Rogier van. "Out of Character: Dutchness as a Public Problem." In *The Culturalization of Citizenship. Belonging and Polarization in a Globalizing World*, geredigeerd door Jan Willem Duyvendak, Peter Geschiere en Evelien Tonkens, 23-47. Londen: Palgrave Macmillan, 2016.

Rigney, Ann. "Representation." In *Imagology*, edited by Manfred Beller and Joep Leerssen, 415-18. Leiden: Brill Rodopi, 2007.

Schilder, Eelco. "Traditional Music from the Netherlands Part IX: Jantina Noorman, Pioneer of Dutch Folk Songs." *FolkWorld*. The Mollis - Editors of FolkWorld, October 2005. <http://www.folkworld.de/31/e/dutch.html>.

Stoddard, Jeremy, and Alan S. Marcus. "The burden of historical representation: Race, freedom, and 'educational' Hollywood film." *Film & History: An Interdisciplinary Journal of Film and Television Studies* 36, no. 1 (2006): 26-35.

Teissier, Claire. "Over de inhuldiging van Beatrix in 1980 en Willem Alexander in 2013; een onderzoek naar beeldvorming van Nederland en Nederlanders in binnen-en buitenlandse pers." Masters thesis, Utrecht University, 2014. <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/295446>

Verheul, Jaap. "In Foreign Eyes." In *Discovering the Dutch: On Culture and Society of the Netherlands*, edited by Emmeline Besamusca en Jaap Verheul, 311-322. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2014.

Wilterdink, Nico. "Supporters." *Amsterdams Sociologisch Tijdschrift* 25, no. 1 (1998): 167-170.

Overige bronnen

EF English Proficiency Index. "EF EPI 2020 - EF English Proficiency Index." EF Education First 2020. <https://www.ef.co.uk/epi/>.

Huffels, Diederik. "Spider-Man in Broek op Langedijk." *NRC NEXT*. 12 juli 2019. <https://advance-lexis-com.proxy.library.uu.nl/api/document?collection=news&id=urn:contentItem:5WJB-C8Y1-JC5G-14RP-00000-00&context=1516831>

Lakens, D. "Orange as a Perceptual Representation of the Dutch Nation: Effects on Perceived National Identification and Color Evaluation." *European Journal of Social Psychology* 41, no. 7 (2011): 924–927.

Ostaeyen, Melissa van. "Tom Holland eerste Spider-Man die een miljard opbrengt: Held gevonden die kijkers raakt." *Brabants Dagblad*. 30 juli 2019. <https://advance-lexis-com.proxy.library.uu.nl/api/document?collection=news&id=urn:contentItem:5WP9-0YD1-JBHV-K310-00000-00&context=1516831>.

Tartaglione, Nancy. "'Spider-Man: Far From Home' Snares \$580M Global In First 10 Days, Nears \$400M Offshore – International Box Office." *Deadline*. Deadline, July 7, 2019. <https://deadline.com/2019/07/spider-man-far-from-home-second-weekend-results-china-global-international-box-office-1202642279/>.

Universiteit Utrecht. "Promotie Sarah Dellmann Over Clichébeelden Van De Nederlander." Accessed December 13, 2020. <https://www.uu.nl/agenda/promotie-sarah-dellmann-over-clichebeelden-van-de-nederlander>.

Van Dale Gratis woordenboek. "Betekenis 'Hooligan'." Van Dale Uitgevers. Accessed January 7, 2021. https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/hooligan#.X_dLHBbvLIU.

Wittenborg, James. "The Netherlands Is Top English-Speaking Country." Wittenborg University of Applied Sciences. Wittenborg University Press. Accessed January 11, 2021. <https://www.wittenborg.eu/netherlands-top-english-speaking-country.htm>.

Filmografie

Tarantino, Quentin. *Pulp Fiction*. 1994; United States: Miramax, 2002. DVD

Underwood, Ron, dir. *Agents of S.H.I.E.L.D.* Season 2, episode 6, “A Fractured House.”

Aired October 28, 2014, on ABC. <https://www.disneyplus.com/nl-nl/series/agents-of-shield/2UT4VQrwpVgi>

Watts, Jon. *Spider-man: Far from Home*. 2019; Los Angeles CA: Sony Pictures, 2019. DVD.

Bijlages

Bijlage 1 Sequentieverdeling

De sequentieverdeling is gebaseerd en verdeeld op veranderingen in het narratief. Wisseling van sequentie gebeurt door het veranderen van locatie tussen scènes of doordat de actie of het doel van een cluster scènes verandert.

Toelichting namen in sequentieverdeling

Belangrijke personages	Toelichting
Peter Parker, Spider-Man	hoofdpersonage
May	Peters tante
Happy	Werkte voor superheld Tony Stark/Iron Man. Verbinding tussen Peter en Nick Fury
Nick Fury	Hoofd van superheldenorganisatie S.H.I.E.L.D. waar The Avengers bij horen.
Mysterio, Quentin Beck	Ooit een special-effect expert, die werkte voor Tony Stark. De schurk
MJ	Klasgenoot waar Peter verliefd op is.

Sequenties:

Nummer	Tijdcode:	Narratief	Notitie
1	0.00.34 start	<ul style="list-style-type: none">- Mexico. Introductie van het monster.- Marvel intro, link met de andere films in de tijdlijn. Loopt over in de 'in memoriam' van een paar Avengers van het schooljournaal van Peters school.- Een korte vertelling over de afgelopen 5 jaar.	Referentie aan eerdere Marvel Avengers films.
2	0.04.11 inleiding op de reis.	<ul style="list-style-type: none">- Eerste scene Peter Parker. Hij vertelt zijn plan om MJ op de schoolreis te verleiden.- Zien May en Happy.- Nick Fury probeert Peter te bellen.- Introductie plotpunt: De verwachting hangt in de lucht dat Peter Tony Stark gaat overnemen als Avenger.- Inpakken scène.	"Europeans love Americans" in het script.
3	0.10.40	<ul style="list-style-type: none">- Shot: Peter kijkt uit vliegtuigraam- Scenes in vliegtuig. Introductie docenten en leerlingen die mee gaan op de trip.- Aankomst op vliegveld.	

		<ul style="list-style-type: none"> - Venetië, de leerlingen als toeristen in beeld. - Peter koopt een ketting voor MJ 	<p>Muziek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bong Cha Cha – Caterina Valente - Amore Di Tabacco – Mina
4	0.19.32	<ul style="list-style-type: none"> - Eerste signalen monster. - Watermonster valt aan, mensen vluchten. - Onbekende superheld komt ter toneel. - Gevecht door Venetië. Monster, onbekende held en Peter. - Overwinning. Het cadeau voor MJ heeft het overleefd. Onbekende held vliegt weg. 	
5	0.25.18	<ul style="list-style-type: none"> - Terugkijk van het gevecht op de tv, Peter met klasgenoten. - Telefoontje May. - Onbekende held geven ze de naam Mysterio - Nick Fury bezoekt Peter in zijn hotelkamer 's avonds. - Samen onderweg naar Fury's kantoor. - Overhandiging bril die Tony achterliet voor Peter - Peter ontmoet Mysterio (Quentin Beck), uitleg monsters (The Elementals). Er komt een Monster naar Praag terwijl Peter naar Parijs gaat met zijn reis. Hij wil Fury niet helpen. 	
6	0.34.22	<ul style="list-style-type: none"> - Ochtend, vertrek uit hotel Venetië. - Docent kondigt aan dat het touringbedrijf een upgrade gaf op de reis en dat ze met de klas naar Praag gaan. - In de bus door Oostenrijk: Peter probeert bril van Tony Stark (Augmented-reality-veiligheidssysteem) 	<p>Muziek: Slnko – Marcela Laiferová</p>
7	0.41.58	<ul style="list-style-type: none"> - In Praag. Aankomst hotel. - Peter kan nu toch helpen. Bespreken plan met Fury en Mysterio. - Gesprek met Mysterio op het dak: Peter wilde gewoon op reis met zijn klasgenoten en niet de wereld hoeven redden. 	
8	0.46.59	<ul style="list-style-type: none"> - Aankondiging dat de groep maar de Opera gaat i.p.v. het festival in de stad. - Peter laat de groep achter bij de opera. MJ volgt hem naar het festival. - Gevecht met vuurmonster - Monster overwonnen door Mysterio met Peters hulp. 	<p>“European rip off” = Peter Parker als “Night Monkey”</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Peter en Mysterio gaan wat drinken om te praten over wat er net gebeurt, is en de verwachtingen die er bij Peter liggen. - Peter wil de verantwoordelijkheid nog niet, geeft Tony's bril aan Mysterio. - Shot: peter verlaat de bar en alles in de omgeving lost op als een soort projectie. 	
9	1.01.31	<ul style="list-style-type: none"> - Onthulling. Quentin werk met oud-medewerkers van Tony. Zij die nooit door Tony werden erkend voor wat ze voor hem deden. - Peter is terug in het hotel. De groep en docenten wil naar huis. - Peter vraagt MJ om samen iets te gaan doen. - Ze gaan naar de Karelsbrug. MJ raad dat Peter de Spider-Man is. - Ze ontdekken dat Mysterio slecht is. 	
10	1.10.29	<ul style="list-style-type: none"> - Mysterio werkt aan de simulatie met z'n drones. - Peter gaat inpakken om naar Fury te gaan. - Peter in Berlijn bij Fury. - Was allemaal een simulatie van Mysterio. Fury niet echt door. - Mysterio zorgt dat Peter aangereden wordt door trein. Peter klimt in de trein. 	
11	1.22.46 (1.29.06 einde shot opstijgen)	<ul style="list-style-type: none"> - Peter wordt wakker in een gevangenis in Nederland - Hij ontsnapt en komt aan in een dorp. Broek op Langedijk - Tulpenveld, waar Happy aankomt in een vliegtuig om hem op te halen. - Gesprek in het vliegtuig over wat Peter nu kan doen. Opstijgen uit tulpenveld. Vertrek naar Londen. - Nick Fury en team gaan naar Londen. 	<p>Muziek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gevangenis, een deuntje, niet vermeldt op soundtrack - Dorp: Wat mout ik met zo'n man – Jantina Noorman. - Muziek: Led Zeppelin - Note: Een keer geen Amsterdam
12	1.29.34	<ul style="list-style-type: none"> - De klas komt aan in Londen voor hun tussenstop. - Mysterio en Fury ook in Londen. - Mysterio zet zijn simulatieaanval aan zodat hij de held kan spelen. - Happy belt Fury met een gecodeerde boodschap: Mysterio niet te vertrouwen. - Peter werk aan zijn nieuwe pak. 	
13	1.34.06	<ul style="list-style-type: none"> - Begin aanval, mensen op de vlucht, explosies. - Peter bereikt Londen, probeert drones te ontmantelen en gaat achter Mysterio aan. 	

14	1.45.23	<ul style="list-style-type: none"> - Een op een gevecht Mysterio en Spider-Man. Peter lijkt te gaan winnen. - Quentin Beck gaat dood... 	
15	1.49.00	<ul style="list-style-type: none"> - Gevecht voorbij. - MJ gaat naar Peter toe. Kusscène. - Fury en Happy spreken elkaar in Londen - Aankomst op vliegveld in de VS. 	Muziek: I wanna be your boyfriend – Ramones
16	1.53.45 einde	<ul style="list-style-type: none"> - Peter vraag Happy en z'n tante of ze aan het daten zijn. - Date Peter en MJ (Swingen door de straten van NY als Spider-Man) - 1.55.34 1^e aftiteling - 1.57.45 1^e after creditscene: MJ en Peter landen weer op de grond. Breaking news op schermen in de stad: Mysterio video voor z'n dood. Reveal/set up: onthulling echte naam van Spider-Man. - 1.59.22 2de aftiteling. - 2de after creditscene Fury is niet echt Fury... Die is ergens in de ruimte. 	Muziek Swining Set – Michael Giacchino

Bijlage 2 Analyseprotocol

* ‘Beeld van Nederland’: Gelinkt aan de theorie van Sarah Dellmann wordt er bepaald of het beeld: *

1. Een realistisch beeld of betekenisvolle observatie/onderschrift weergeeft.
2. Een cliché weer geeft dat zo bekend is dat deze functioneert als signaal voor de term ‘Dutchness’.
3. Niet teruggevonden kan worden in het onderzoek van Sarah Dellmann.

<i>Mo tief nr.</i>	<i>Tijdscode</i>	<i>In de dialoog</i>	<i>Cinematografisch of als attribuut</i>	<i>muziek</i>	<i>In een personage</i>	<i>Beeld van Nederland*</i>
1	1.22.51		Peter ligt onder een Oranje elftal shirt. Letters K N V B en leeuw in beeld als opdruk shirt.			3
2	1.22.55	Dutch Football Hooligan #1 Hi. Peter: (confused) Where am I? Dutch Football Hooligan #2: Municipal holding facility. Dutch Football Hooligan #1: They said they found you unconscious at the train yard. Very dangerous.			2 voetbalfans gekleed en geschminkt in voor het NL elftal	3
3	1.23.06	Dutch Football Hooligan #3: We gave you the shirt because you seemed a bit cold.			Nog 1 voetbalfan gekleed en geschminkt	3
4	1.23.12	‘You guys are nice. You speak really good				3

		English. ’ – Peter (verbaasde toon)				
5	1.23.17	‘Welcome to the Netherlands.’ – Gevangenen + Peter (verbaast): ‘I’m in the Netherlands right now?’				1
6	1.23.27	Peter wil weg en roept de bewaker, die reageert niet. De gevangenen spreken in het Nederlands over de vrouw van de bewaker.				1
7	1.23.34		Peter loopt ontsnapt en neemt Oranje shirt mee.			3
8	1.23.41	De bewaker spreekt in het Engels in de telefoon en tegen de gevangene.				3
9	1.23.54				Peter trekt het Oranje shirt aan, loopt de markt op.	3
10	1.23.54		Molens			2
11	1.23.54		Geheel van de boerenmarkt: lage bebouwing, stalletjes met Nederlandse producten, verkopers met klederdracht.			2
12	1.23.54		Koe en geit			2
13	1.23.54			Lied: Wat mout ik met zo’n man		3

				– Jantina Noorman.		
14	1.23.54		Fietsen			3
15	1.23.54		Kaas en kippen bij de marktstal			2
16	1.24.04	Peter: ‘Excuse me sir, can I borrow your phone’ Man: ‘Ja, zeker.’				1
17	1.24.04				Man in overall (boer) waar Peter mee spreekt	3
18	1.24.04				Meisje in klederdracht	2
19	1.24.08	‘Everyone here is so nice. ’ – Peter Parker				3
20	1.24.32	Peter kan de plaatsnaam Broek op Langedijk niet uitspreken				3
21	1.24.38				Boer spreekt het voor hem uit in de telefoon	1
22	1.24.40		Over beeld heen als titel: Broek op Langedijk, The Netherlands.			1
23	1.24.46		Tulpenveld			2
24	1.24.50		Molen			2
25	1.24.50		Plat landschap			3
26	1.24.56		Landing Happy in tulpenveld.			2

27	1.25.50		Oranje shirt in een hoekje van het scherm te zien, ligt op een tafel.		(Peter Oranje shirt niet meer aan.)	3
28	1.27.37	Happy: 'I mean right now, like specifically, what are we do because we've been hovering over a tulip field for the last 15 minutes.'				2
29	1.29.01		Opstijging uit tulpenveld , Ook molen en waterwegen te zien.			2

Bijlage 3 Lijst van afbeeldingen

Alle afbeeldingen zijn afkomstig uit de film, behalve afbeelding 5 die komt uit een andere Marvel Studios serie.

- Jon Watts, *Spider-Man: Far from Home*.⁷⁹
- Ron Underwood, *Agents of S.H.I.E.L.D.* seizoen 2 aflevering 6, A Fractured House.⁸⁰

Afbeelding 1	Pagina 17	Onderschrift Broek op Landedijk over beeld voor plaatsbepaling.
Afbeelding 2	Pagina 18	Helpful Dutch Man geeft Peter Parker een telefoon op de Markt in Broek op Langedijk.
Afbeelding 3	Pagina 19	Peter Parker komt aan op de markt in Broek op Langedijk. Hij heeft net het Oranje shirt aan gedaan en kijkt om zich heen. Clichés van Dellmann op de markt: traditionele kleding, windmolens, koeien (boerderijdieren: Geit, kippen), kaas en klompen.
Afbeelding 4	Pagina 20	Twee close-ups van de klederdracht en stereotypische boeren kleding op de marktscène. Het meisje met klederdracht, de klompen aan de kraam en de kaasboer in het wit.
Afbeelding 5	Pagina 21	Ondertiteling bij Agents of S.H.I.E.L.D. referenties aan Nederland.
Afbeelding 6	Pagina 23	Twee van de ‘Dutch soccer hooligans’
Afbeelding 7	Pagina 24	Peter ligt nog bewusteloos in de cel onder shirt Nederlands elftal. Verwijzing KNVB.
Afbeelding 8	Pagina 25	De derde van de ‘Dutch soccer hooligans’
Afbeelding 9	Pagina 27	Peter loopt door het vliegveld en hoort het vliegtuig van Happy aankomen. Clichés van Dellmann in dit shot: molen, bloemenvelden (tulpen), koeien.
Afbeelding 10	Pagina 27	Peter loopt door het vliegveld en hoort het vliegtuig van Happy aankomen.

⁷⁹ Jon Watts, *Spider-Man: Far from Home* (2019; Los Angeles CA: Sony Pictures, 2019), DVD.

⁸⁰ Ron Underwood, *Agents of S.H.I.E.L.D.*, season 2, episode 6, “A Fractured House,” aired October 28, 2014, on ABC. <https://www.disneyplus.com/nl-nl/series/agents-of-shield/2UT4VQrwpVgi>

Verklaring Intellectueel Eigendom

De Universiteit Utrecht definieert plagiaat als volgt:

Plagiaat is het overnemen van stukken, gedachten, redeneringen van anderen en deze laten doorgaan voor eigen werk. De volgende zaken worden in elk geval als plagiaat aangemerkt:

- het knippen en plakken van tekst van digitale bronnen zoals encyclopedieën of digitale tijdschriften zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het knippen en plakken van teksten van het internet zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het overnemen van gedrukt materiaal zoals boeken, tijdschriften of encyclopedieën zonder aanhalingstekens of verwijzing;
- het opnemen van een vertaling van teksten van anderen zonder aanhalingstekens en verwijzing (zogenaamd "vertaalplagiaat");
- het parafraseren van teksten van anderen zonder verwijzing. Een parafraze mag nooit bestaan uit louter vervangen van enkele woorden door synoniemen;
- het overnemen van beeld-, geluids- of testmateriaal van anderen zonder verwijzing en zodoende laten doorgaan voor eigen werk;
- het overnemen van werk van andere studenten en dit laten doorgaan voor eigen werk. Indien dit gebeurt met toestemming van de andere student is de laatste medeplichtig aan plagiaat;
- het indienen van werkstukken die verworven zijn van een commerciële instelling (zoals een internetsite met uittreksels of papers) of die al dan niet tegen betaling door iemand anders zijn geschreven.

Ik heb bovenstaande definitie van plagiaat zorgvuldig gelezen en verklaar hierbij dat ik mij in het aangehechte BA-eindwerkstuk niet schuldig gemaakt heb aan plagiaat. Tevens verklaar ik dat dit werkstuk niet ingeleverd is/zal worden voor een andere cursus, in de huidige of in aangepaste vorm.

Naam: Anne van der Linden

Studentnummer: 6191894

Plaats: Utrecht

Datum: 29-01-2021

Handtekening: